
МЕДІАКУЛЬТУРА І ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

УДК 007:304:070

Н. Б. Калашник

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Проблема академічного викладання практичних дисциплін студентам спеціальності «Журналістика»

Калашник Н. Б. Проблема академічного викладання практичних дисциплін студентам спеціальності «Журналістика». У статті розглядається проблема академічної журналістської освіти інформаційних жанрів як основи професійної діяльності журналіста. Наголошується на необхідності збалансованості академічних годин для дисциплін журналістської спеціалізації. Пропонуються шляхи розширення можливостей для в аспекті викладання фахових дисциплін. Аналізується досвід вивчення вироблення практичних навичок студентами спеціальності «журналістика».

Ключові слова: *журналістика, журналістська освіта, методика викладання, інформаційні жанри, лекційний нарратив.*

Калашник Н. Б. Проблема академического преподавания практических дисциплин студентам специальности «Журналистика». В статье рассматривается проблема академического журналистского образования в аспекте преподавания специальных дисциплин. Анализируется опыт изучения информационных жанров как основы профессиональной деятельности журналиста. Акцентируется необходимость сбалансированности академических часов для дисциплин журналистской специализации. Предлагаются пути расширения возможностей для выработки практических навыков студентами специальности «журналистика».

Ключевые слова: *журналистика, журналистское образование, методика преподавания, информационные жанры, лекционный нарратив.*

Kalashnyk N. The problem of academic teaching of practical subjects for students majoring in «Journalism». The article discusses the problem of academic journalism education in teaching of professional disciplines. The experience of studying informational genres as a basis of professional activity of future journalist. The structure of the discipline «Information genres» is described. Practical exercises, the work incident, claimed to be the key to developing the professional skills of student-journalist. The study highlights the importance of individual analysis of student work in the classroom and the usage of collective experience in the development of the journalistic profession. The need to increase academic hours for the subjects of journalistic specialization is emphasized. Some ways of expanding opportunities to develop practical skills of students of the specialty «Journalism» by making separate humanitarian subjects in the optional study are proposed.

Keywords: *journalism, journalism education, methods of teaching, lecturing narrative, informational genres.*

Дискусії навколо університетської журналістської освіти точаться з початку її існування. Скепсис щодо університетів як бази підготовки журналістів ґрунтується на нерозумінні (і неприйнятті) недостатньої гнучкості системи вищої освіти (яка [гнучкість] залежить від фінансування, адміністративної системи, «академічності» підходів до вирішення завдань), недовірі до кадрового складу медіапедагогів. Редактори хочуть отримати готового фахівця, проте мало хто з них готовий долучитися до його «виховання» [6]. Єдине, в чому співпадають у думці педагоги і працедавці, – те, що вузівській науці складно встигати за розвитком журналістики ні

з технічного, ні з технологічного боку.

Викладання журналістики доцільно порівняти з викладанням педагогіки – можна розказати сотні прийомів, проте життя підкидає такі ситуації, в яких жоден шаблон не діє. Допомогти опанувати журналістський фах покликані численні школи журналістики, тренінги і семінари, де за два тижні, а то й за два дні обіцяють «навчити журналістиці». Академічна ж журналістська освіта в ідеалі передбачає гармонійне поєднання фахових навичок із гуманітарною освітою.

Дисципліна «Інформаційні жанри» покликана розвинути й закріпити навички створення текстів інформаційного

повідомлення у «класичних» журналістських жанрах: замітки (і її різновидів), репортажу, звіту, інтерв'ю. З огляду на оперативність новинарського жанру значну вагу мають практичні завдання, виконання яких стимулює розвиток творчих, а точніше, ремісничих здібностей майбутніх журналістів. Оскільки об'єктом уваги журналіста-новинарника є факт дійсності, то зробити журналістський матеріал можна лише побувавши на події, побачивши її на власні очі, – на відміну від аналітичної статті, предметом якої є тенденція чи явище, або публіцистичного есе, що являє собою авторську рефлексію на життєву ситуацію, які з розвитком мережевих ресурсів можна написати, умовно кажучи, не виходячи з власної кімнати. Останній момент, на нашу думку, є ключовим в аспекті професійної придатності журналіста-початківця. Саме життєва активність і допитливість студента є запорукою завоювання місця на ринку праці.

Вимоги до інформаційних текстів – логіка розвитку події, чіткість формулювань, адекватність опису події самій події, мінімалізація авторської присутності в тексті. Виняток становлять репортаж і міні-рецензія, в яких значною мірою присутні авторські враження від події.

Метою статті є на прикладі навчальної дисципліни «Інформаційні жанри» розглянути проблеми викладання практично орієнтованих курсів студентам спеціальності «Журналістика», а також окреслити труднощі, які виникають у студентів при створенні медіатекстів новинарського характеру.

Під час навчання в межах курсу студентам пропонується поєднати аналітичну і власне творчу роботу. Аналітична частина пов'язана із розглядом / розбором медіаматеріалів відповідних жанрів, виділенням жанротворчих особливостей. Початкові заняття присвячені новині як основі інформаційного повідомлення, критеріям цінності новини, структурним особливостям новинарського повідомлення. Із цією метою студентам пропонується проаналізувати контент інформаційних агентств із погляду змістово-структурних особливостей. Звертається увага як на організацію усього інформаційного масиву (рубрики, розділи) агенції, так і на спосіб побудови тексту новини.

Робота з джерелами інформації, логіка викладання матеріалу відпрацьовується при роботі з фейковими новинами. Це завдання має дві частини. Студенти мають проаналізувати

новину, взяту з розважального порталу фейкових новин («UA Review», «Репортажист» тощо) за такими критеріями: співвіднесення правдивої та неправдивої інформації; життєвий контекст; фактор, що робить інформацію вірогідною; джерела перевірки новини.

Другою частиною завдання є створення власної фейкової новини розважального характеру. При виконанні цього завдання звертається увага на такі аспекти: актуальність, логічність викладу, вмотивованість вчинків дійових осіб новини, відповідність газетному стилю, наявність структурних елементів інформаційного повідомлення. Уміння подати «будь-яку» інформацію за газетним шаблоном закріплює навички професійного («ремісничого») створення тексту.

Поряд із текстами професійних авторів студентам пропонуються до розгляду твори журналістів-початківців з метою редагування. Ці матеріали часто містять усі можливі види помилок, тож студенти мають змогу спробувати себе в ролі редактора й подивитися збоку на свої тексти. Як правило, такі вправи мають в аудиторії потужний емоційний відгук: супроводжуються критичними коментарями на адресу авторів і висловленнями впевненості у своїй досконалості як автора.

Творчою частиною практичних занять з курсу «Інформаційні жанри» є написання текстів у новинарських жанрах. Важливим моментом з огляду на призначення є оперативність створення тексту. В межах навчального процесу це відображається в дотриманні термінів подачі матеріалів на перевірку викладачеві (подача після встановленого терміну карається зменшенням оцінки на 1 бал). Таким чином моделюється ситуація дед-лайн, порушення якого у професійному житті має сумні наслідки: від неопублікування матеріалу до грошових штрафів. Обов'язковою умовою написання творів є особиста присутність студента на події.

Головною проблемою викладання курсу є недостатня кількість навчальних годин для практичних занять. «Інформаційні жанри» – це практична дисципліна, результатом опанування якої є насамперед практичні навички, вміння створювати новинарні тексти. У свою чергу, воно залежить від уміння працювати «в полі» – збирати вербальну й невербальну інформацію.

Ідеальним рішенням подібної навчальної задачі є обговорення студентських текстів в аудиторії із відзначенням вдалих моментів і аналізом недоліків із залученням до дискусії

усієї групи. Публічність обговорення та реакцію слухачів можна порівняти із публікацією в пресі і сприйняттям її читачами. Тож автори можуть спостерігати за «резонансністю» – враженням від свого матеріалу – і почути «редакторські рекомендації» від однолітків, які виступають альтернативним джерелом критики. Такий формат роботи (порядковий аналіз робіт усіх студентів) можливий лише в малих групах (5–10 осіб). На нашу думку, саме порядковий аналіз робіт усіх студентів і робота над помилками в його процесі сприятиме підвищенню майстерності майбутніх журналістів.

Підсумковий контроль являє собою теоретичний тест у вигляді термінологічного диктанту та творчого завдання – створення макету видання, в якому будуть представлені матеріали в усіх жанрах, розглянутих у межах курсу. Це завдання спрямоване на розвиток навичок роботи в команді, зокрема, при розробці концепції видання, доборі назви, слогану, організації шпальт. Окрім того, студенти пробують себе в різноманітних професійних ролях: редактора (при відборі матеріалів, відповідних щодо концепції), редактора шпальти (при редагуванні матеріалів, у тому числі технічному), фотокореспондента та літературно-художнього редактора (при доборі ілюстративного матеріалу), верстальника. Важливим моментом, на наш погляд, є візуальна репрезентація студентських творів саме як медіаконтенту, на відміну від навчальних робіт, що подаються на перевірку протягом семестру.

Під час викладання курсу викладач стикається з рядом проблем. За навчальним планом ХНУ імені В. Н. Каразіна, курсу відведено 36 аудиторних годин: 18 лекцій і 18 практичних, тобто у підсумку – 18 занять загалом, за кількістю тижнів у семестрі, у межах яких пропонується викладати теоретичний матеріал з розглядом прикладів і перевіряти домашнє завдання. З першим пунктом можна впоратися за допомогою лекторського нарративу, здебільшого без постановки проблемних завдань, які були б доречними в університетській аудиторії (адже

вони потребують осмислення, що забирає певний час). Аналіз же домашніх письмових робіт проводиться вибірково (3–4 роботи). Решта розглядаються під час консультацій або в позааудиторний час в індивідуальному порядку, хоча повчитися на конкретних помилках корисно було б усім, а не тільки окремому автору.

Іншою проблемою, на якій наголошують студенти, є велике навантаження з дисциплін циклу фундаментальної підготовки. Виконання великих за обсягом і трудовитратами матеріалів у жанрах репортажу, звіту, інтерв'ю припадає на другу половину семестру і збігається у часі із підсумковими заняттями з багатьох предметів, зокрема пов'язаних із вивченням літератури, які вимагають опрацювання багатосторінкових текстів. Через це, на думку студентів, їм часто не вистачає часу на роботу «в полі». У цій ситуації доцільно говорити про раціональну організацію часу та розстановку пріоритетів у пошуках оптимальної комбінації дисциплін усіх циклів і типів. Наразі ж, на жаль, із року в рік інформаційні жанри залишаються дещо «обділені» увагою студентів, а подані ними тексти часто є низької якості, «сирі», а на вдосконалення достатньо часу не залишається. Про виконання надзавдання – публікацію в засобах масової інформації – говорити просто немає сенсу.

На думку колег із Казахстану, головним у викладанні практичних журналістських дисциплін є приділення на практичних заняттях 90 % часу письмовим роботам, зачитування всіх письмових робіт уголос і робота над помилками [1; 4].

Можливим вирішенням означеної проблеми є збільшення аудиторної присутності дисциплін циклу професійної і практичної підготовки в навчальному розкладі, зокрема за рахунок переводу деяких дисциплін інших циклів до розряду дисциплін за вибором студента. Подібний крок відповідатиме ідеї оптимізації журналістики, про яку говорять медіакритики [2; 3; 5] і дозволить приділити більше уваги розвитку практичних навичок майбутніх журналістів, брак яких відзначають потенційні працевдавці.

Література

1. Бреннер Дж. Яким навичкам потрібно вчити журналістів-початківців [Електронний ресурс] / Дж. Бреннер. — Режим доступу : <http://imi.org.ua/newtechnology/41702-yakim-navichkam-potribno-vchiti-jurnalistiv-pochatkivtsiv.html>.

2. Варламова Д. «Журналистика — не миссия, а профессия»: Галина Тимченко об образовании и будущем медиа [Электронный ресурс] / Д. Варламова. — Режим доступа : <http://theoryandpractice.ru/posts/8703-timchenko-interview>.

3. Дачковська М. Рейтинг українських факультетів журналістики очолила Школа УКУ [Електронний ресурс] / М. Дачковська. — Режим доступа : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/education/rejting_ukrainskikh_fakultetiv_zhurnalistiki_ocholila_shkola_uku_go_detektor_media.

4. Методика преподавания журналистских дисциплин в высшей школе : метод. указания для магистрантов, обучающихся по спец. «Журналистика», «Международная журналистика» / сост. : Ш. И. Нургожина, Е. И. Дудинова. — Алматы : Казак университети, 2014. — 134 с.

5. Спеціальний звіт «Стан журналістської освіти в Україні» [Електронний ресурс]. — Режим доступа : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/education/spetsialniy_zvit_stan_zhurnalistiskoi_osviti_na_fakultetakh_zhurnalistiki_v_ukraini.

6. Як стати журналістом (думки відомих журналістів і медіаменеджерів) [Електронний ресурс]. — Режим доступа : http://www.sq.com.ua/ukr/article/suspilstvo/yak_staty_zhurnalistom_dumki_vidomih_zhurnalistiv_i_media_menedzheriv.

УДК 007:304:070:81-139

С. М. Романчук

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Методологія інтернет-комунікації

Романчук С. М. Методологія інтернет-комунікації. У статті автор розглядає інтернет як притаманний сучасності соціальний різновид комунікації. Значну увагу приділено методологічному аналізу названої наукової проблеми. Обґрунтовано різні підходи до сучасного розуміння інтернет-комунікації. Окреслено сутність феноменологічної теорії А. Шюца в контексті обраної проблеми. У цьому ж контексті підкреслено, що теорія комунікації Ж. Бодрійєра спирається на ідею про здатність мас-медіа здійснювати соціальний контроль.

Ключові слова: *інтернет-комунікація, мас-медіа, методологія суспільно-політичного дискурсу.*

Романчук С. М. Методологія інтернет-комунікації. В статье автор рассматривает интернет как присущую современности социальную разновидность коммуникации. Значительное внимание уделено методологическому анализу названной научной проблемы. Обоснованно различные подходы к современному пониманию интернет-коммуникации. Очерчено сущность феноменологической теории А. Шюца в контексте выбранной проблемы. В этом же контексте подчеркнута, что теория коммуникации Ж. Бодрийера опирается на идею о способности СМИ осуществлять социальный контроль.

Ключевые слова: *интернет-коммуникация, масс-медиа, методология общественно-политического дискурса.*

Romanchuk S. The methodology of internet communication. The article discusses the Internet as a social communication and the phenomenon of socio-political discourse. Considerable attention is paid to the methodological analysis of scientific problems and characteristics of the impact of the Internet on consciousness in three existing subsystems: the technical, social, and communicative. In particular, the rationale for different approaches to understanding online communication by European and American researchers in the field of philosophy and theory of mass communication are given. Special attention is paid to the phenomenological theory of A. Schutz; emphasized that communication theory of Jean Baudrillard relies on the idea of the ability of the media to exercise social control; tracked scientific meaning of socio-communicative provisions by E. Katz and P. Lazarsfeld on two-step model of communication to spread the message and influence public opinion through «thought leaders».

Keywords: *Internet communication, mass media, methodology of social-political discourse.*

На сучасному етапі розвитку українського суспільства відбуваються глобальні

трансформації, які фактично охоплюють усі економічні, соціальні, політичні, духовно-